

De redactie nodigt lezers uit boeken te recenseren voor deze rubriek

In de meeste westerse landen beslaan de uitgaven aan ziekenhuiszorg een groot deel van het bnp, en is ook de werkgelegenheid in de ziekenhuissector groot. Hierdoor is de ziekenhuiszorg belangrijk voor westerse economieën. In de toekomst zullen de kosten van ziekenhuiszorg naar verwachting nog verder toenemen door de vergrijzing. Des te meer reden om de prestaties van deze sector goed te bestuderen en te sturen. Dit boek levert daaraan een bijdrage.

Het boek is een verzameling van artikelen die de prestaties van ziekenhuizen elk vanuit een ander oogpunt bekijken. Niet alleen gaat het over de kosten en de doelmatigheid van de productie, ook komen zaken aan de orde als de kwaliteit in relatie tot de kosten en de gevolgen van deregulering en marktwerking voor de prestaties. Het boek heeft een heldere indeling: in het eerste deel wordt gekeken naar de manier waarop de prestaties moeten worden gemeten. Het tweede deel beschrijft een aantal veranderingen die in de ziekenhuissector in verschillende landen hebben plaatsgevonden en de gevolgen daarvan voor de ziekenhuisprestaties. De laatste twee delen laten zien wat beleidsmakers kunnen leren van dit soort onderzoek: hoe kan de overheid de prestaties verbeteren, en hoe kunnen ziekenhuismanagers hun productieproces doelmatig inrichten.

Het bestuderen van de doelmatigheid, ofwel de relatie tussen de productie en de inzet van middelen, van publieke voorzieningen is niet eenvoudig. In het eerste deel komt de complexiteit van de materie al direct aan de orde. Een paar eenvoudige cijfers over de kosten, personele inzet en de productie van ziekenhuizen in verschillende landen laten zien dat verschillende maatstaven voor de prestaties kunnen leiden tot verschillende conclusies over die prestaties. Een universeel recept voor het vergelijken van prestaties van ziekenhuizen onderling, tussen landen of op verschillende tijdstippen is echter niet te geven. Het gaat om zeer complexe organisaties en zeer uiteenlopende producten die niet zomaar met elkaar kunnen worden vergeleken. De kwaliteit van de zorg blijft in veel economisch onderzoek onderbelicht, door het ontbreken van valide gegevens. In de afgelopen decennia is de trend ontstaan van samenwerken in netwerken en fuseren van ziekenhuizen. Marktwerking, marktconcentratie en eigendomsverhoudingen spelen daarbij een rol. Met name in het buitenland zijn er veel private ziekenhuizen ontstaan. Daarnaast blijkt dat

Blank, J. en V. Valdmanis (red.) (2008) *Evaluating hospital policy and performance: contributions from hospital policy and productivity research*. Amsterdam: Elsevier.

nieuwe technologieën maar langzaam door ziekenhuizen worden overgenomen. Deze veranderingen leiden echter niet altijd tot veranderingen in prestaties zoals veelal wordt verondersteld. Wel blijkt dat (prijs)competitie soms nodig is om de prestaties te verbeteren, maar dat dit niet per se leidt tot een vermindering van de kwaliteit. Een mooi voorbeeld van de lessen die ziekenhuismanagers kunnen leren uit dit type onderzoek is het Finse initiatief om ziekenhuizen te benchmarken. Inmiddels werken daar alle ziekenhuizen vrijwillig mee. De sleutel tot dit succes is dat het management vanaf het begin bij het benchmarkproces is betrokken, en dat de ziekenhuizen kunnen leren van vergelijkbare ziekenhuizen die betere prestaties leveren. Ook in Australië wordt aan een dergelijk systeem gewerkt. De redacteurs concluderen dat

een gezonde ziekenhuissector meer vergt dan inzicht in kosten en productie van de ziekenhuizen, omdat zaken als de (markt)omgeving en regulering direct een sterke invloed op de prestaties van de ziekenhuizen uitoefenen. Een tweede conclusie is dat er geen aanpak is die op alle vragen omtrent de prestaties een antwoord levert. Ieder probleem vergt zijn eigen keuze van data en modellering. Een belangrijk aandachtspunt voor het beleid is de roep om meer en betere dataverzameling, niet alleen op het gebied van prestatie-indicatoren in kwantitatieve zin, maar ook over kwaliteit en toegankelijkheid. Bij deze laatste observatie kunnen onderzoekers in Nederland zich aansluiten. Ondanks de grote hoeveelheden gegevens die jaarlijks over ziekenhuizen worden verzameld, is het in samenhang analyseren van de verschillende typen informatie geen eenvoudige kwestie. Samengevat levert dit boek een mooie bijdrage aan de kennis over de prestaties van ziekenhuizen. Toch blijkt eens te meer dat productiviteitsonderzoek erg lastig is door de complexiteit van de ziekenhuiszorg en de omgeving waarin ze functioneren. Ook in dit boek, dat niet alleen voor wetenschappers bedoeld is maar expliciet ook voor beleidsmakers en ziekenhuismanagers, spelen formules en technische beschrijvingen een rol. Het zou mooi zijn als de belangrijke bevindingen uit dit boek nog meer een directe vertaling kregen naar de belevingswereld van beleid en management.

EVELIEN EGGINK

Senior onderzoeker bij het Sociaal en Cultureel Planbureau